

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΝΕΡΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (Ιούνιος 2006)

Συγγραφέας: ELLI LOUKA

Χαιρετισμούς στο Συνέδριο έκαναν ο Γεώργιος Κρεμλής, Προϊστάμενος της Διοικητικής Μονάδας «Πολιτική Συνοχή και Αξιολογήσεις του Περιβαλλοντικού Αντικτύπου, ΓΔ Περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής» και η Γλυκερία Σιούτη, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών.

1. Η Προβληματική του Συνεδρίου

α. Οι στόχοι του Συνεδρίου

Ο στόχος του Συνεδρίου είναι η ανταλλαγή εμπειριών, απόψεων και αντιλήψεων για τις εθνικές, περιφερειακές, διεθνείς και τοπικές θεσμικές δομές που έχουν υιοθετηθεί για την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Νερά του 2000 από επίλεκτες χώρες. Οι χώρες οι οποίες εξετάζονται στη μελέτη και έκαναν παρουσιάσεις στο Συνέδριο είναι οι ακόλουθες:

Η Βουλγαρία, η Ελλάδα, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Κροατία, η Ολλανδία, η Ουγγαρία, η Ρουμανία, η Σλοβενία, η Σλοβακία και η Τσεχία.

Σκοπός του Συνεδρίου ήταν να θέσει τα ακόλουθα ερωτήματα:

- Ποιά είναι τα μαθήματα τα οποία μπορούν να αντληθούν από τις θεσμικές δομές που υιοθετήθηκαν για την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Νερά;

- Ποιά είναι η εμπειρία που έχει αποκτηθεί για τη λειτουργία των διαφόρων θεσμικών δομών, η οποία θα αποδειχτεί χρήσιμη για την ανάπτυξη των σχεδίων διαχείρισης της λεκάνης απορροής ποταμού;

- Ποιές είναι οι ευκαιρίες που παρουσιάζει η ανάπτυξη του σημερινού θεσμικού πλαισίου για το μέλλον της εφαρμογής της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Νερά;

- Ποιοί είναι οι θεσμικοί μηχανισμοί που θέτουν σε εφαρμογή τις διαδικασίες για τη συμμετοχή του κοινού και των μη-κυβερνητικών οργανώσεων (επαγγελματικών ενώσεων/συνδέσμων και περιβαλλοντικών οργανώσεων) για την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο.

Στο Συνέδριο επιστήμονες και κρατικοί φορείς, που έχουν ως έργο τους την εφαρμογή της στις προαναφερόμενες χώρες, εκθέσανε σχετικά τις απόψεις τους.

β. Το σημείο αναφοράς του Συνεδρίου

Η Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά είναι μία από τις πιο περιεκτικές οδηγίες που έχει υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την εφαρμογή της Ενοποιημένης Διαχείρισης των Υδάτων στην Ευρώπη. Η Οδηγία επιβάλλει στα κράτη μέλη να προσδιορίσουν τις λεκάνες απορροής ποταμών που βρίσκονται στα σύνορά τους και να τις περιλάβουν σε υδατικές περιφέρειες λεκάνης απορροής. Όταν η λεκάνη απορροής ποταμού καλύπτει το έδαφος περισσότερων χωρών, μπορεί να υπαχθεί σε διεθνή περιφέρεια λεκάνης απορροής. Επίσης, τα κράτη μέλη πρέπει να γνωστοποιήσουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την Υπεύθυνη Εθνική Αρχή για την εφαρμογή της.

Η Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά προσδιορίζει τις διοικητικές δομές όσον αφορά

τη δημιουργία Υπεύθυνων Αρχών, οι οποίες έχουν ως σκοπό την εφαρμογή της. Σύμφωνα με αυτήν, οι αρχές αυτές είναι υπεύθυνες για την εφαρμογή της Οδηγίας σε κάθε λεκάνη απορροής ποταμού.

Περαιτέρω, η Οδηγία Πλαίσιο καθιερώνει το θεσμό της συμμετοχής του κοινού. Έτσι, τα κράτη μέλη πρέπει να παροτρύνουν την ενεργή ανάμειξη του στην εφαρμογή της, και πιο συγκεκριμένα στην παραγωγή, στην αναθεώρηση και στη μελλοντική προσαρμογή των σχεδίων διαχείρισεως της λεκάνης απορροής ποταμών.

Η Οδηγία αποβλέπει στην ενοποίηση της διαχείρισης των υδατικών πόρων μέσα από τη δημιουργία Υπεύθυνων Αρχών, οι οποίες θα μπορούσαν να εφαρμόσουν τις διατάξεις της αποκεντρωτικά μέσω Περιφερειών Λεκανών Απορροής Ποταμών και θα μπορούσαν να ενεργοποιήσουν τις διαδικασίες για τη συμμετοχή του κοινού και όλων όσων έχουν συμφέρον (stakeholders) για την εφαρμογή της.

γ. Το επίκεντρο του Συνεδρίου

Γενικότερα, το Συνέδριο ασχολήθηκε με:

1. Τις δυνατότητες των σημερινών θεσμικών μηχανισμών να εγγυηθούν την εφαρμογή στις διάφορες χώρες τη διαχείριση της λεκάνης απορροής ποταμού.
2. Την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών που έχουν εφαρμοστεί και που τώρα ετοιμάζονται για τη συμμετοχή του κοινού και των ενδιαφερομένων μερών.

Το επίκεντρο του Συνεδρίου ήταν να αντλήσει μαθήματα από τους θεσμούς που έχουν αναπτυχθεί και από την πρακτική των χωρών, τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη μελλοντική ανάπτυξη τέτοιων θεσμών. Η ιδέα είναι να διατυπωθούν συστάσεις, οι οποίες θα εφαρμοστούν στην άμεση πρακτική των διαφόρων οργανισμών και αρχών και θα συνεισφέρουν στην επίτευξη της συστηματοποίησης της γνώσης από τις εμπειρίες που ανταλλάσσονται. Το επίκεντρο

του Συνεδρίου είναι να προτείνει επιλογές και συστάσεις των καλύτερων πρακτικών που προσφέρουν πιθανότητες να εφαρμοστούν από τα κράτη λόγω της θεσμικής καταλληλότητας του θεσμικού πλαισίου.

Σχετικά με τη συμμετοχή του κοινού, οι ομιλητές ανέπτυξαν τις στρατηγικές και τις μεθόδους που έχουν χρησιμοποιηθεί και θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στο μέλλον για την ανάπτυξη αποτελεσματικών και περιεκτικών διαδικασιών για τη συμμετοχή του κοινού.

2. Οι εθνικές εμπειρίες

Στην Πρώτη Ενότητα του Συνεδρίου προέδρευσαν ο κ. Κωσταντίνος Μενουδάκος, Πρόεδρος Ε΄ Τμήματος, Συμβούλιο της Επικρατείας, και η κα Γλυκερία Σιούτη, καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών. Οι εισηγητές και οι τίτλοι των εισηγήσεων είχαν ως εξής:

Pavel Puncocar, Γενικός Διευθυντής, Διεύθυνση Διαχείρισης Υδάτων, Υπουργείο Γεωργίας, Δημοκρατία της Τσεχίας: *Το θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή της Οδηγίας-Πλαίσιο στη Δημοκρατία της Τσεχίας.*

Gyula Hollo, Επικεφαλής Τμήματος Διαχείρισης Λεκάνης Ποταμών, Διευθυντής Υδάτων ΕΕ, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Υδάτων, Ουγγαρία: *Θεσμικοί μηχανισμοί διαχείρισης υδάτων στην Ουγγαρία.*

Elena Fatulova, Υποδιευθύντρια Υδάτων, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Σλοβακία: *Το θεσμικό πλαίσιο εναρμόνισης με την Οδηγία-Πλαίσιο στη Σλοβακία.*

Lubka Katchakova, Υφυπουργός & *Vladimir Dontchev*, Διεύθυνση Υδάτων, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Υδάτων, Βουλγαρία: *Η διαδικασία εφαρμογής και η ανάπτυξη των περιφερειών λεκανών απορροής ποταμών στη Βουλγαρία.*

Ιωάννης Συμπέθερος, Ειδικός Διευθυντής και Επικεφαλής, Κεντρική Υπηρεσία Υδάτων, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Ελλάδα: Η εφαρμογή της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα Νερά: Προκλήσεις και ευκαιρίες για την Ελλάδα.

Aurora Vasiu, Επικεφαλής Γραφείου Διαχείρισης Σχεδίων, Εθνική Διοίκηση Υδάτων Ρουμανίας, Ρουμανία: Το στάδιο εφαρμογής της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα νερά στη Ρουμανία.

Helena Matoz, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού, Σλοβενία: Ανάπτυξη θεσμών για την εφαρμογή της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα νερά στη Σλοβενία.

Ο Pavel Puncochar ανέπτυξε το θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή της Οδηγίας στην Τσεχία και τόνισε ότι η χώρα του έχει δημιουργήσει σύστημα διαχείρισης υδάτων με βάση τη λεκάνη απορροής ποταμού από το 1965. Από τότε εγκαταστάθηκαν τα Υδατικά Συμβούλια (River Boards), λαμβάνοντας υπόψη την υδατική πραγματικότητα της χώρας. Αυτά τα Υδατικά Συμβούλια έχουν διαιρεθεί σε 8 υπό-συμβούλια (που αντιστοιχούν στις υδατικές περιφέρειες, όπως αναφέρεται στην Οδηγία Πλαίσιο). Οι Υπεύθυνες Αρχές για τη Διαχείριση των Υδάτων στην Τσεχία είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος και το Υπουργείο Γεωργίας, που έχουν κοινή αρμοδιότητα για την εφαρμογή της Οδηγίας. Τα Υδατικά Συμβούλια συνεργάζονται στενά με τις διοικητικές περιφέρειες της χώρας για την εφαρμογή της. Η Τσεχία κατάφερε να εκπληρώσει όλες τις υποχρεώσεις της σύμφωνα με τις προθεσμίες που έχουν τεθεί σχετικά.

Ο Gyula Hollo παρουσίασε τους θεσμικούς μηχανισμούς για την εφαρμογή της Οδηγίας στην Ουγγαρία. Τόνισε ότι το 95% των υδατικών πόρων της προέρχονται από άλλες χώρες. Η Ουγγαρία έχει μεγάλη παράδοση στη διαχείριση των υδατικών πόρων, ενώ ο πρώτος νόμος για τη διαχείριση των υδάτων εφαρμόστηκε το 1885. Επίσης περιέγραψε το σύστημα των αρχών που ασχολούνται με τη διαχείριση των υδάτων. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Υδάτων είναι υπεύθυνο για τη διαχείριση των υδάτων και συνεργάζεται με άλλα Υπουργεία, όπως το Υπουργείο Εσωτερικών, το Υπουργείο Υγείας και το Υπουργείο Εξωτερικών για την εφαρμογή της Οδηγίας. Υπάρχει επίσης Διυπουργική Επιτροπή που έχει ως σκοπό τη συνεργασία των Υπουργείων, στην οποία μπορεί να συμμετέχουν μη-κυβερνητικές οργανώσεις. Στο

Υπουργείο Περιβάλλοντος λειτουργεί Εθνική Αρχή Περιβάλλοντος, Φύσεως και Υδάτων, η οποία έχει 12 περιφερειακά παραρτήματα. Τέλος, ανέφερε τις διεθνείς προσπάθειες για τη διαχείριση των υδάτων μέσω της Διεθνούς Επιτροπής για την Προστασία του Δούναβη.

Η Elena Fatulova ανέφερε πως η υπεύθυνη αρχή για τη διαχείριση των υδάτων στη Σλοβακία είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος. Άλλοι συμμετέχοντες φορείς είναι το Slovak Hydro Meteorological Institute, το Water Research Institute, η Slovak Water Management Enterprise, το Slovak Inspectorate for Environment, η Slovak Environmental Agency και η State Nature Protection Authority. Εξάλλου, τόνισε ότι, παρά τη νομοθετική διάταξη που διαιρεί τη χώρα σε πέντε υδατικές περιφέρειες, η ουσιαστική διαχείριση των υδάτων γίνεται από τους κεντρικούς φορείς, ενώ στόχος είναι η αποκέντρωση με βάση τις πέντε περιφέρειες.

Η Lubka Katchakova και ο Vladimir Dontchev παρουσίασαν το σύστημα της διαχείρισης των υδάτων στη Βουλγαρία με βάση τη λεκάνη απορροής ποταμού. Στη Βουλγαρία η εφαρμογή της Οδηγίας έχει ανατεθεί στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Υδάτων. Υπάρχουν τέσσερις Διευθύνσεις Υδάτων με βάση τη λεκάνη απορροής ποταμού: η Διεύθυνση Λεκάνης Απορροής του Δούναβη, η Διεύθυνση Λεκάνης Απορροής της Μαύρης Θάλασσας, η Διεύθυνση Λεκάνης Απορροής του Ανατολικού Αιγαίου και η Διεύθυνση Λεκάνης Απορροής του Δυτικού Αιγαίου. Το Ανώτερο Συμβούλιο Υδάτων απαρτίζεται από όλες τις αρχές, οι οποίες ασχολούνται με τα νερά. Ο σχετικός νόμος για τα νερά υιοθετεί τα περισσότερα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην Οδηγία Πλαίσιο, ενώ ο νέος νόμος, που εναρμονίζεται με αυτήν, βρίσκεται σε απόλυτη ευθυγράμμιση με αυτήν βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο Κοινοβούλιο.

Ο Ιωάννης Συμπέθερος ανέπτυξε το σύστημα διαχείρισης των υδάτων στην Ελλάδα και τόνισε ότι η διαχείριση των υδάτων είναι κατακερματισμένη. Αναφέρθηκε επίσης στις υδρο-γεωμορφολογικές ιδιαιτερότητες της χώρας και στη σημασία να δημιουργηθεί μία ανεξάρτητη και υπεύθυνη διοικητική δομή που θα ασχολείται αποκλειστικά με τη διαχείριση των υδάτων. Ο Ιωάννης Συμπέθερος υπογράμμισε τη σημασία να αναπτυχθούν αποτελεσματικοί μηχανισμοί για τη συμμετοχή του κοινού στη διαχείριση των υδάτων και τη δυσκολία που διαπιστώνεται σε εθνικά και διεθνή πλαίσια για τη δημιουργία τέτοιων αποτελεσματικών μηχανισμών. Η ενσωμάτωση της

Οδηγίας στην Ελλάδα έγινε με νόμο του 2003 και θα ολοκληρωθεί με την έκδοση προεδρικού διατάγματος. Η διαχείριση των υδάτων σε εθνικό επίπεδο γίνεται από την Εθνική Επιτροπή Υδάτων και το Εθνικό Συμβούλιο Υδάτων, ενώ σε Περιφερειακό Επίπεδο εκτελείται από τη Διεύθυνση Υδάτων της Περιφέρειας και το Περιφερειακό Συμβούλιο Υδάτων. Μη κυβερνητικές οργανώσεις συμμετέχουν και στο Εθνικό Συμβούλιο Υδάτων και στο Περιφερειακό Συμβούλιο. Η Κεντρική Υπηρεσία Υδάτων έχει σημαντικό ρόλο στη διαχείρισή τους. Τεχνική υποστήριξη παρέχεται από το ΙΓΜΕ, τη ΔΕΗ, την ΕΥΔΑΠ, τα πανεπιστήμια καθώς και από άλλους φορείς. Το ΥΠΕΧΩΔΕ είναι υπεύθυνο για την εφαρμογή της Οδηγίας σε στενή συνεργασία και με άλλα υπουργεία.

Η Aurora Vasiu εξήγησε το σύστημα διαχείρισης υδάτων στην Ρουμανία. Η Εθνική Διοίκηση Υδάτων Ρουμανίας έχει το κεντρικό ρόλο της διαχείρισης των υδάτων και απαρτίζεται από έντεκα Διευθύνσεις Υδάτων, οι οποίες έχουν την εποπτεία των έντεκα αντίστοιχων λεκανών απορροής ποταμών. Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 310/2004, το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Υδάτων απαρτίζεται από έντεκα Σχέδια Διαχείρισης Υδάτων των Λεκανών Απορροής Ποταμών. Η Aurora Vasiu ανέφερε τη δημιουργία ενιαίου συστήματος παρακολούθησης των υδατικών πόρων (monitoring) και τόνισε ότι η συμμετοχή του κοινού μπορεί να αρχίσει με την ανάλυση αυτών που έχουν συμφέρον (stakeholders) στην αποτελεσματική διαχείριση των υδάτων, χρησιμοποιώντας τη μεθοδολογία των συνεντεύξεων. Πρέπει να υπάρξει επίσης γενικότερη δημόσια συζήτηση, όπου θα γίνει διαβούλευση με το κοινό για τον καθορισμό των πιο σημαντικών θεμάτων της διαχείρισης των υδάτων. Είναι επίσης σημαντική η διαβούλευση με τους αντιπροσώπους αυτών που κάνουν χρήση των υδατικών πόρων.

Η Helena Matoz ανέπτυξε τους θεσμούς για την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο στη Σλοβενία. Ο σχετικός νόμος ψηφίσθηκε το 2002. Υπεύθυνη Αρχή για την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Χωροταξικού Σχεδιασμού. Σε αυτό ανήκει η Διεύθυνση Υδάτων, ενώ στη δικαιοδοσία της βρίσκεται το Τμήμα Υδάτων. Το Τμήμα Υδάτων ασχολείται με τη νομοθεσία, με την πολιτική και στρατηγική για τα νερά καθώς επίσης και με τα σχέδια διαχείρισης και τα προγράμματα, συνεργάζεται δε με το Ινστιτούτο για τα Ύδατα, το Εθνικό Ινστιτούτο για τη Βιολογία και το Ινστιτούτο Γεωλογικής Έρευνας. Άλλος φορέας που ασχολείται με τη διαχείριση των υδάτων είναι η Περιβαλλοντική Υπηρεσία. Η διαχείριση των

υδάτων έχει ανατεθεί σε υδατικές περιφέρειες με βάση τη λεκάνη απορροής ποταμού. Οι περιφέρειες αυτές θα στελεχωθούν από το προσωπικό της Περιβαλλοντικής Υπηρεσίας που διαθέτει παραρτήματα σε αυτές τις περιφέρειες.

3. Η διεθνής εμπειρία

Στη Δεύτερη Ενότητα του Συνεδρίου προέδρευσε η Δρ. Έλλη Λουκά, Υπότροφος Μαρί Κιουρί. Οι εισηγητές και οι τίτλοι των εισηγήσεων είχαν ως εξής:

Philip Weller, Γενικός Γραμματέας, Διεθνής Επιτροπή για την Προστασία του Ποταμού Δούναβη: *Στρατηγικές ανάπτυξης ενός διεθνούς σχεδίου διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών και ο ρόλος της Διεθνούς Επιτροπής για την Προστασία του Ποταμού Δούναβη.*

Arnould Lefebure, Γενικός Γραμματέας, Διεθνής Επιτροπή Scheldt: *Στρατηγικές και Θεσμική Οργάνωση της Διεθνούς Επιτροπής Scheldt για την εφαρμογή της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα νερά.*

Zeljko Ostojic, Επικεφαλής Τμήματος Διεθνούς Συνεργασίας, Διεύθυνση Κρατικών Υδάτων, Κροατία: *Η ανάπτυξη της διεθνούς επιτροπής Sava: Μελλοντικές προκλήσεις και ευκαιρίες.*

Kalman Papp, Συντονιστής Διεθνών Θεμάτων, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Υδάτων, Κέντρο Υδάτων, Ουγγαρία: *Συνεργασία στη λεκάνη του ποταμού Tisza και το μέλλον των διμερών συνθηκών για τη διαχείριση υδάτων.*

Willem Mak, Υπουργείο Μεταφορών, Δημοσίων Έργων και Διαχείρισης Υδάτων, Ολλανδία: *Η εφαρμογή της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα νερά στην Ολλανδία και η συνεργασία στις λεκάνες των ποταμών Ems, Meuse, Scheldt και Ρήνου.*

Ο Philip Weller τόνισε ότι η λεκάνη απορροής του Δούναβη είναι μία από τις πιο

διεθνείς λεκάνες απορροής ποταμού. Η συνθήκη για την προστασία του υπογράφηκε το 1994 και τέθηκε σε εφαρμογή το 1998. Ο σκοπός της είναι η δίκαιη και βιώσιμη ανάπτυξη του Δούναβη, η μείωση της ρύπανσης και ο περιορισμός των πλημμύρων. Η Διεθνής Επιτροπή για την Προστασία του Δούναβη ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1999. Οι χώρες που συμμετέχουν είναι η Αυστρία, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Βουλγαρία, η Γερμανία, η Κροατία, η Μολδαβία, η Ουγγαρία, η Ουκρανία, η Ρουμανία, η Σερβία-Μαυροβούνιο, η Σλοβακία, η Σλοβενία και η Τσεχία. Η Επιτροπή αποτελεί την πλατφόρμα για την ανάπτυξη του Σχεδίου Διαχείρισης του Δούναβη. Ένας από τους βασικούς στόχους της διαχείρισης είναι η δημιουργία κοινής μεθοδολογίας για την επίτευξη αποτελεσμάτων που θα μπορούν να συγκριθούν μεταξύ τους. Το Roof Report A που προβάλλει μία γενική εικόνα της περιοχής ως προς τα σημεία εφαρμογής της Οδηγίας Πλαίσιο ήταν ήδη έτοιμο το 2004.

Ο Arnould Lefebure ανέπτυξε το θέμα των στρατηγικών για την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο στη λεκάνη απορροής του ποταμού Scheldt. Ο Scheldt είναι συγκριτικά μικρός. Είναι ενδιαφέρον ότι η αρχική συνθήκη για τη διαχείρισή του περιλάμβανε έξη κράτη, από τα οποία τα τρία δεν είναι κράτη αλλά περιφέρειες του Βελγίου (δηλαδή οι περιφέρειες της Wallonia, της Φλαμανδίας και των Βρυξελλών). Ο ποταμός Scheldt μοιράζεται από τη Γαλλία, το Βέλγιο και την Ολλανδία. Οι προσπάθειες για την εφαρμογή της Οδηγίας σε διεθνές επίπεδο καθυστερούν πολλές φορές την ανάληψη εθνικών μέτρων και δημιουργούν προβλήματα σε κάποια κράτη, τα οποία θα ήθελαν να προχωρήσουν με ταχύτερους ρυθμούς την εφαρμογή της. Ιστορικά ο Scheldt ήταν ένας ποταμός για τον οποίο υπήρχαν πολλές και συγκρουόμενες διεκδικήσεις. Η συνεργασία μεταξύ των κρατών άρχισε μόλις το 1994 με την υπογραφή διεθνούς συνθήκης. Μετά την υπογραφή της ο χάρτης του ποταμού προβάλλει συχνά χωρίς κρατικά σύνορα σαν μία ενιαία ενότητα. Κάτι τέτοιο δεν είχε γίνει ποτέ προηγουμένως και θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως επαναστατική σύλληψη.

Ο Zeljko Ostojic παρουσίασε την προβληματική για την προστασία των υδάτων της νέας σχετικά Διεθνούς Επιτροπής για τον ποταμό Σάβα (Sava), που είναι παραπόταμος του Δούναβη. Η Σύμβαση Πλαίσιο για τον Σάβα υιοθετήθηκε στις 3 Δεκεμβρίου του 2002 από τη Σλοβενία, την Κροατία, την Βοσνία-Ερζεγοβίνη και τη Σερβία. Μετά τη σύναψη της Συνθήκης δημιουργήθηκε η Προσωρινή Επιτροπή. Ο σκοπός της είναι να ετοιμάσει το έδαφος για τη Διεθνή Επιτροπή Λεκάνης Απορροής

του Ποταμού Σάβα. Η Διεθνής Επιτροπή δημιουργήθηκε το Σεπτέμβριο 2005, και τον Ιανουάριο του 2006 δημιουργήθηκε η Γενική Γραμματεία. Είναι ενδιαφέρον ότι η Διεθνής Επιτροπή ασχολείται όχι μόνο με την προστασία του ποταμού αλλά και με τη δημιουργία ασφαλούς καθεστώτος ναυσιπλοΐας.

Ο Kalman Papp ανέπτυξε το θέμα της συνεργασίας των κρατών στη λεκάνη απορροής του ποταμού Τίτσα (Tisza), που είναι ένας από τους κύριους παραπόταμους του Δούναβη. Μετά από το Β΄ παγκόσμιο πόλεμο υπήρξαν πολλές διμερείς συνθήκες που είχαν ως αντικείμενο τη διαχείρισή του. Μετά το 1990 η συνεργασία γίνεται κυρίως πολυμερής. Ο Kalman Papp ανέφερε τις προσπάθειες που έγιναν στο πλαίσιο της διαχείρισης του ποταμού Τίτσα, όπως τη δημιουργία Φόρουμ Υδάτων του Ποταμού Τίτσα (Tisza Water Forum), τη Διακήρυξη της Βουδαπέστης (Budapest Declaration) και τις Προσπάθειες για τον Περιορισμό των Πλημμύρων στην Λεκάνη Απορροής του Ποταμού Τίτσα (Tisza River Basin Flood Control Concept). Επίσης, σκιαγράφησε το ρόλο πολλών διεθνών οργανισμών για τη διαχείριση του ποταμού Τίτσα, όπως τις προσπάθειες της Διεθνούς Επιτροπής για την Προστασία του Ποταμού Δούναβη (ICPDR), του Προγράμματος του ΟΗΕ για την Ανάπτυξη (UNDP), του Προγράμματος του ΟΗΕ για το Περιβάλλον (UNEP), της GEF (Global Environmental Facility).

Ο Kalman Papp τόνισε, μεταξύ άλλων, τη σημασία των διμερών συνθηκών για το μέλλον της προώθησης της Οδηγίας και επισήμανε ότι η δημιουργία διασυνοριακών διευθύνσεων για τη διαχείρισή τους είναι ίσως μία κατεύθυνση, στην οποία θα προχωρήσουν τα διεθνή πράγματα. Είναι επίσης σημαντικό για τις διασυνοριακές διευθύνσεις υδάτων να έχουν επαφή με την αντίστοιχη διεθνή επιτροπή για τη διαχείριση των υδάτων.

Ο Willem Mak παρουσίασε το θέμα της διαχείρισης των υδάτων στην Ολλανδία, μια χώρα που έχει ολοκληρωμένο σύστημα προστασίας υδάτων πολύ πριν από την Οδηγία. Επίσης, η Ολλανδία ανήκει γεωγραφικώς σε τέσσερις διεθνείς λεκάνες απορροής ποταμών στον Meuse, στο Ρήνο, στο Scheldt και στον Ems. Εθνική Αρχή για την Διαχείριση των Υδάτων είναι το Υπουργείο Μεταφορών, Δημοσίων Έργων και Διαχείρισης Υδάτων. Το Υπουργείο αυτό συνεργάζεται με το Υπουργείο Χωροταξικού Σχεδιασμού, Στέγασης και Περιβάλλοντος και το Υπουργείο Γεωργίας. Ο Willem Mak επεσήμανε ότι υπάρχει πρώτα από όλα εθνικό σχέδιο για τη διαχείριση υδάτων και ότι

διαμορφώθηκαν ειδικά σχέδια για τους τέσσερις ποταμούς, τα οποία συντονίζονται με το εθνικό σχέδιο για τη διαχείριση των ποταμών και με τα σχέδια διαχείρισης των περιφερειών (provincial water management plans), με τα σχέδια της διαχείρισης υδάτων των συμβουλίων διαχείρισης υδάτων (water management plans of water boards) καθώς και με τα σχέδια διαχείρισης των δημοτικών συμβουλίων (water management plans of municipalities).

4. Οι στρατηγικές και οι μέθοδοι διαβούλευσης και συμμετοχής κοινού στη διαχείριση των υδάτων

Στην Τρίτη Ενότητα προέδρυσαν ο Ευάγγελος Ραυτόπουλος, Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Νομικός Σύμβουλος UNEP και η Γεωργία Γιαννακούρου, Αναπληρωτής Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Οι εισηγητές και οι τίτλοι των εισηγήσεων είχαν ως εξής:

Καθηγητής Gerhard Skoff, Πρόεδρος, Επιτροπή Τουρισμού Δούναβη: Η Επιτροπή Τουρισμού Δούναβη ως μέτοχος στη διαδικασία της Διεθνούς Επιτροπής για την Προστασία του Ποταμού Δούναβη.

Jasmine Bachmann, Τεχνικός Εμπειρογνώμων, Διεθνής Επιτροπή για την Προστασία του Ποταμού Δούναβη: Στρατηγικές και μέθοδοι δημόσιας συμμετοχής: Απόψεις μιας Διεθνούς Γραμματείας.

Μαρία Γκίνη, Υπουργείο Ανάπτυξης, Ελλάδα: Δημόσια Διαβούλευση για την κατάρτιση των Σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών.

Petur Farkas, Περιφερειακό Κέντρο Περιβάλλοντος, Ουγγαρία: Η εφαρμογή της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα Νερά στον ποταμό Hernad: Εμπειρία από πρωτοβουλίες συνεργασίας.

Rob Uijterlinde, Ένωση Συμβουλίων Υδάτων, Ολλανδία: Η εξέλιξη και ο

σημερινός ρόλος των Συμβουλίων Υδάτων στη διαχείριση των υδάτων στην Ολλανδία.

Leticia Hernando, Νομική Σύμβουλος, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Κτηματιών: Στρατηγικές του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Κτηματιών ως μετόχου στη διαδικασία της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα νερά.

Daniel Bond, Τεχνικός Σύμβουλος Προτύπου Ribble, Υπηρεσία Περιβάλλοντος, Ηνωμένο Βασίλειο: Η προετοιμασία ενός σχεδίου λεκάνης ποταμού για την απορροή του Ribble: Αποκτηθέντα μαθήματα και μελλοντικός προσανατολισμός.

Βαγγέλης Κωνσταντιανός, Παγκόσμια Σύμπραξη για το Νερό-Μεσόγειος (GWP-Med): Συνεργασία στη διασυνοριακή διαχείριση υδάτων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη: Petersberg Φάση II, Διακήρυξη Αθήνας.

Ο Gerhard Skoff παρουσίασε το θέμα της Διεθνούς Επιτροπής Τουρισμού του Δούναβη ως οργανισμού που συμμετέχει (stakeholder) στις διαδικασίες της Διεθνούς Επιτροπής Προστασίας του Δούναβη. Η Διεθνής Επιτροπή απαρτίζεται από την Αυστρία, τη Βουλγαρία, τη Γερμανία, την Κροατία, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία, τη Σερβία και τη Σλοβακία. Η Ουκρανία και η Μολδαβία, άνκαι είναι παράκτιες χώρες του Δούναβη, δεν ανήκουν στην Επιτροπή. Η Επιτροπή είναι μη κερδοσκοπική ένωση των εθνικών οργανισμών τουρισμού των κρατών μελών και ρόλος της είναι η ανάπτυξη του τουρισμού στις χώρες του Δούναβη.

Ο Gerhard Skoff ανέπτυξε τις δραστηριότητες και τη σημασία του τουρισμού για την ανάπτυξη εργασιακών θέσεων. Επίσης τόνισε ότι οι προσπάθειες των κρατών πρέπει στο μέλλον να επικεντρωθούν στη δημιουργία Προειδοποιητικού Συστήματος Επειγόντων Ατυχημάτων, στο Διασυνοριακό Πρόγραμμα Παρακολούθησης Υδάτων και στη Δημιουργία Συστήματος Πληροφόρησης σχετικά με τον ποταμό.

Η Jasmine Bachmann ανέπτυξε τις μεθόδους και τις στρατηγικές δημόσιας συμμετοχής στο θέμα της διαχείρισης υδάτων από τη σκοπιά της Γραμματείας για την Προστασία Υδάτων του Ποταμού Δούναβη. Τόνισε σχετικά ότι πολλοί οργανισμοί είναι σήμερα παρατηρητές των διαδικασιών της Διεθνούς Επιτροπής για την Προστασία του Δούναβη. Αυτοί οι Οργανισμοί είναι η Black Sea Commission, το IAD,

το IAWD, η UNESCO-IHP, η Danube Commission, το DEF, το WWF, η VGR Power Tech, η Ramsar, το REC, η GWP-CEE και η Danube Tourism Commission. Εξάλλου, διευκρίνισε ότι η δημόσια συμμετοχή επιβάλλει να γίνεται διαχείριση των προσδοκιών (management of expectations) του κοινού, ότι πρέπει να υπάρχει αμφίδρομη επικοινωνία και ότι πρέπει να προβλέπονται προσαρμοστικές διαδικασίες.

Η Μαρία Γκίνη από το Υπουργείο Ανάπτυξης ανέπτυξε το θέμα της διαβούλευσης του κοινού στην Ελλάδα σχετικά με το θέμα των Σχεδίων Διαχείρισης Υδατικών Πόρων. Στην αρχή περιέγραψε το σύστημα διαβούλευσης και την οργάνωσή του. Οι αρχές, οι οποίες έχουν προσκληθεί να λάβουν μέρος είναι οι Περιφερειακές Αρχές, οι Νομαρχιακές Αρχές, οι Δημοτικές Αρχές καθώς και διάφορα εμπλεκόμενα Υπουργεία. Άλλοι φορείς που έχουν λάβει μέρος στη διαβούλευση περιλαμβάνουν μη-κυβερνητικές οργανώσεις, Ινστιτούτα Έρευνας και Πανεπιστήμια καθώς και M.M.E. Τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά τη διάρκεια της διαβουλεύσεως είναι ότι το κοινό δεν συμμετέχει ενεργά και ότι πολλές φορές αυτοί που συμμετέχουν επιδίδονται σε υποβολή των παραπόνων τους και σπάνια συμμετέχουν με γραπτές προτάσεις.

Η Petur Farkas από το Περιφερειακό Περιβαλλοντικό Κέντρο (Regional Environmental Center (REC)) με έδρα την Ουγγαρία ανέλυσε το θέμα της συνεργασίας στο ποταμό Hernad. Ο ποταμός αυτός είναι παραπόταμος του Δούναβη και η συνεργασία έχει αναπτυχθεί μεταξύ της Σλοβακίας και της Ουγγαρίας που τον μοιράζονται. Στη συνεργασία αυτή έχουν αναμειχθεί ιδιωτικές εταιρείες, το Περιφερειακό Περιβαλλοντικό Κέντρο καθώς και τα Συμβούλια Υδάτων της Ολλανδίας (water boards). Αντικείμενό της είναι η ανάπτυξη μερικού σχεδίου διαχείρισης για τον ποταμό Hernad. Ένα από τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν είναι η ανεύρεση στοιχείων για τον ποταμό, ενώ πολλές φορές είναι δύσκολο να εξακριβώσουν ποιά αρχή έχει πληροφορίες σχετικά με τον ποταμό και ποιό θα είναι το κόστος για την απόκτηση πληροφοριών.

Ο Rob Uijterlinde ασχολήθηκε με το θέμα της εξέλιξης και του σημερινού ρόλου των Συμβουλίων Υδάτων (water boards) στην Ολλανδία. Στην αρχή ανέπτυξε τα καθήκοντά τους, λ.χ. για την προστασία από πλημμύρες, τη διαχείριση της ποιότητας και της ποσότητας των υδάτων, την άρδευση, το σχεδιασμό, την παροχή αδειών για τη χρήση υδάτων και την παρακολούθηση των υδάτων. Ενώ η στρατηγική της διαχείρισης των υδάτων ανήκει στις επαρχίες (provinces), η εφαρμογή και η

λειτουργία της διαχείρισης ανήκουν στα Συμβούλια Υδάτων. Ο αριθμός των Συμβουλίων των Υδάτων έχει μειωθεί από 2.500 το 1950 σε μόνο 27 σήμερα. Η βασική αρχή που διέπει τη λειτουργία τους είναι η αρχή συμφέρον-πληρωμή-συμμετοχή (interest-pay-say). Σύμφωνα με την αρχή, όποιος έχει συμφέρον στη διαχείριση υδάτων πρέπει να πληρώνει γι' αυτήν, ώστε να έχει και λόγο. Η λειτουργία των Συμβουλίων Υδάτων βασίζεται σε δημοκρατικές αρχές. Εκλογές γίνονται κάθε τέσσερα χρόνια όχι με βάση τα πολιτικά κόμματα αλλά με βάση κατηγορίες συμμετεχόντων (stakeholders) που έχουν δικαίωμα να μετέχουν στις εκλογές ενόψει της αρχής συμφέρον-πληρωμή-συμμετοχή (interest-pay-say). Αυτοί που μετέχουν στη διαχείριση υδάτων εκπροσωπούν:

όσους ζουν σε μία περιοχή, όσους έχουν επιχειρήσεις και βιομηχανίες σε μία περιοχή, όσους έχουν ακίνητη περιουσία, και τους ιδιοκτήτες γης (αγρότες).

Η Leticia Hernando ανέπτυξε το ρόλο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Κτηματιών (European Landowners' Organization (ELO) ως συμμετέχοντος οργανισμού στην εφαρμογή της Οδηγίας. Ο ELO απαρτίζεται από αντίστοιχους εθνικούς οργανισμούς και προάγει την ιδιωτική επιχειρηματικότητα και την ισορροπία μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών. Ο οργανισμός δίνει συμβουλές για αγροτικά θέματα και πληροφορίες στους εθνικούς οργανισμούς που τον απαρτίζουν. Επίσης παίζει σημαντικό ρόλο σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την εφαρμογή της Οδηγίας και συμβάλλει στις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη δημιουργία κοινής στρατηγικής για την εφαρμογή της. Ο ELO θεωρεί το ρόλο των κτηματιών όχι μόνο ως ρόλο χρηστών υδάτων αλλά και ως ρόλο συν-διαχειριστών και προμηθευτών υδατικών πόρων, ενώ προσπαθεί να εντοπίσει μέτρα, τα οποία μπορούν να υιοθετηθούν μέσω της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και του Αγροτικού Αναπτυξιακού Προγράμματος, που θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν τους στόχους της Οδηγίας.

Ο Daniel Bond ανέλυσε το θέμα της ανάπτυξης σχεδίου διαχείρισης για τον ποταμό Ribble, που είναι ένα από τα πιλοτικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο ως προς τις διαδικασίες συμμετοχής του κοινού στη λήψη αποφάσεων για τη διαχείριση των υδάτων. Η Αγγλία έχει χωρισθεί σε 11 υδρο-γεωγραφικές περιφερειακές Λεκάνες Απορροής Ποταμών. Σχέδια διαχείρισης ποταμών εκπονούνται πρώτα στο εθνικό επίπεδο και μετά στο επίπεδο της περιφερειακής λεκάνης απορροής, στο επίπεδο της λεκάνης απορροής του συγκεκριμένου ποταμού και στο τοπικό επίπεδο. Ο Daniel Bond ανέφερε ότι

υπάρχουν πολλά λειτουργικά σχέδια (για παράδειγμα για την αλιεία κ.λπ.) που προσπαθούν συγχωνευθούν σε ένα ενιαίο σχέδιο διαχείρισης ποταμού. Επίσης ανέφερε ότι η εμπειρία τους με τις συμμετοχικές διαδικασίες υπαγορεύει την ανάγκη να είναι κανείς ευπροσάρμοστος στις ανάγκες των συμμετεχόντων (stakeholders). Οι συμμετέχοντες πρέπει να αναπτύξουν ένα κοινό όραμα (vision) και να προβάλλουν μία κοινή προοπτική για το μέλλον της Λεκάνης Απορροής Ποταμού.

Ο Βαγγέλης Κωνσταντιανός παρουσίασε το θέμα της συνεργασίας στη διασυνοριακή διαχείριση υδάτων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη που περιλαμβάνει την Petersberg Φάση II και τη Διακήρυξη Αθήνας. Οι διαδικασίες αυτές υποστηρίζονται από τη Γερμανική Κυβέρνηση, την Ελληνική Κυβέρνηση, την Παγκόσμια Τράπεζα, την GEF (Global Environment Facility) και τη Σύμπραξη για το Νερό (GWP-Med). Η επικέντρωση του ενδιαφέροντος στη Νοτιοανατολική Ευρώπη οφείλεται στο γεγονός ότι οι περισσότερες λεκάνες απορροής ποταμών στην περιοχή μοιράζονται μεταξύ δύο ή και περισσότερων κρατών. Περίπου τα 90% της έκτασης στη Νοτιοανατολική Ευρώπη βρίσκεται εντός διεθνών λεκανών απορροών, ενώ υπάρχει έντονος ανταγωνισμός για νερό. Στο επίκεντρο των διαδικασιών που έχουν αναληφθεί είναι να αναπτυχθούν οι ικανότητες των χωρών της περιοχής για να θέσουν σε εφαρμογή τοπικά ενοποιημένα προγράμματα διαχείρισης ποταμών. Οι χώρες που ωφελούνται από αυτές τις διαδικασίες είναι η Αλβανία, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Βουλγαρία, η Κροατία, η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, η Ρουμανία και η Σερβία-Μαυροβούνιο.

5. Συμπεράσματα του Συνεδρίου

Τα συμπεράσματα του Συνεδρίου έκανε η Έλλη Λουκά, η οποία επεσήμανε ότι οι περισσότερες χώρες δεν έχουν εφαρμόσει πλήρως συστήματα διαχείρισης υδάτων με βάση την αντίληψη της αποκέντρωσης μέσω της λεκάνης απορροής ποταμού. Λεκάνες απορροής ποταμών λειτουργικά και οικονομικά ανεξάρτητες βρίσκονται ακόμη σε εμβρυϊκή κατάσταση σε πολλά κράτη. Πράγματι, σε πολλές χώρες η συνεργασία μεταξύ φορέων είναι δύσκολη, αφού πολλές φορές αναπτύσσεται ανταγωνισμός μεταξύ των διαφόρων φορέων που αναμιγνύονται σε θέματα διαχείρισης υδάτων. Χρειάζεται λοιπόν πολιτική βούληση τόσο στο κεντρικό όσο και

στο τοπικό επίπεδο για να γίνει αποδεκτή η αποκέντρωση με βάση τη λεκάνη απορροής ποταμού. Για τη συμμετοχή του κοινού οι εθνικές και οι διεθνείς προσπάθειες έχουν επικεντρωθεί στη συμμετοχή όσων έχουν συγκεκριμένο συμφέρον (stakeholders) στη διαχείριση των υδάτων και όχι του γενικότερου κοινού. Σε πολλές περιπτώσεις οι συμμετοχικές διαδικασίες επικεντρώνονται στους επίσημους φορείς που ενσαρκώνουν διάφορα νομιμοποιημένα συμφέροντα παρά στην επέκταση των δημοκρατικών διαδικασιών που συνεισφέρουν στη συμμετοχή των πολιτών.